

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Kateřina Vintrová

Evropský zatýkací rozkaz

Diplomová práce

Olomouc 2009

Prohlášení:

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Evropský zatýkáací rozkaz vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 23.2. 2010

.....
Kateřina Vintrová

Obsah:

1. Úvod	4
2. Trestní právo v evropských souvislostech	6
2.1. Rada Evropy	6
2.2. Třetí pilíř Evropské unie	8
3. Rámcová rozhodnutí obecně	10
3.1. Vývoj rámcového rozhodnutí	10
3.2. Definice rámcového rozhodnutí	11
4. Vývoj evropského zatýkacího rozkazu	12
4.1. Historický vývoj předávání osob mezi členskými státy	12
4.2. Důvody k přijetí evropského zatýkacího rozkazu	13
4.3. Implementace evropského zatýkacího rozkazu v členských zemích	14
4.3.1. První hodnotící zpráva Komise EU	15
4.3.2. Druhá hodnotící zpráva Komise EU	16
4.3.3. Přezkum ústavnosti v členských zemích	17
5. Obsah rámcového rozhodnutí Rady	20
5.1. Účel a definice evropského zatýkacího rozkazu	20
5.2. Jednání, za které je možné evropský zatykač vydat	21
5.3. Důvody pro odmítnutí zatykače	23
5.4. Záruky pro členské státy	25
6. Implementace rámcového rozhodnutí do českého právního řádu	27
6.1. První kroky k zavedení evropského zatykače	27
6.2. Vládní návrh změny Listiny	29
6.3. Novelizovaná ustanovení trestního zákona a trestního řádu	30
6.4. Soulad evropského zatýkacího rozkazu s ústavním pořádkem ČR	32
7. Srovnání předávání na základě evropského zatykače s tradiční extradicí ...	38
8. Práva vyžádané osoby	44
9. Závěr	46
10. Seznam použité literatury	48

1. Úvod

Evropský zatýkácí rozkaz představuje nepochybně přelomový instrument na poli justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie. Zavedení systému předávání na základě evropského zatýkácího rozkazu je považováno za jeden ze základních kroků vedoucích k vytváření společného prostoru svobody, bezpečnosti a práva v rámci Evropské unie.

Tento institut pronikl do evropského práva relativně nedávno, a to prostřednictvím Rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkáčím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy. Původní myšlenka na zavedení evropského zatykače se ovšem objevila již na zasedání Evropské rady v Tampere v roce 1999. Následně po teroristických útocích 11. září 2001 ve Spojených státech se vlády států, mezinárodní organizace i instituce začaly daleko intenzivněji věnovat otázkám mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, neboť tyto tragické události rozpoutaly celosvětové debaty o nutnosti nalézt vhodnější procedury v boji s mezinárodním terorismem a ostatními závažnými formami kriminality.

Eurozatykač je prvním nástrojem, který realizuje zásadu vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie, čímž posouvá justiční spolupráci v trestních věcech mezi těmito státy do nové etapy jejího fungování, založené na vzájemné důvěře ve vnitrostátní právní řády.

V úvodní části mé práce se zaměřuji na vymezení trestního práva v evropských souvislostech, stručně popisuji Radu Evropy a třetí pilíř Evropské unie jako oblasti, ve kterých dochází k mezinárodnímu sbližování trestního práva, ať už formou mezinárodních úmluv nebo pomocí mezivládní spolupráce v rámci třetího pilíře. Vzhledem ke skutečnosti, že evropský zatýkácí rozkaz byl přijat ve formě rámcového rozhodnutí, jakožto nástroje třetího pilíře Evropské unie, zaměřuji se podrobněji na historický vývoj rámcového rozhodnutí a uvádím také jeho definici.

V další části se zabývám vývojem samotného evropského zatýkácího rozkazu, který prošel zdokonalováním mezinárodních smluv o klasickém vydávání až k přijetí rámcového rozhodnutí Rady o evropském zatýkáčím rozkazu, a také důvody, které k tomuto přijetí vedly. Provádění a používání evropského zatykače se přirozeně – vzhledem k tomu, že je to instrument zcela nový a přelomový – neobešlo bez

implementačních problémů v jednotlivých členských státech Evropské unie. Některé z těchto problémů přibližuji na základě hodnotících zpráv Komise Evropské unie.

Dále ve své práci rozebírám obsah rámcového rozhodnutí, věnuji se tedy jeho účelu a definici, ovšem také tomu, za jaké jednání je vůbec možné evropský zatýkací rozkaz uložit, jelikož tento se nevztahuje na jakýkoli trestný čin, a pro jeho vydání je také nutno splnit podmínky v rámcovém rozhodnutí stanovené a následně implementované do trestních řádů členských států, v opačném případě je totiž možné provedení evropského zatykače odmítnout.

V nejrozsáhlejší části mé práce se věnuji zavedení eurozatykače v České republice. Provedení rámcového rozhodnutí u nás přineslo mnohé problémy a ačkoliv se k němu naše země připravovala již od listopadu roku 2003, kdy předložila vláda nutné novely trestního zákona a trestního řádu, neproběhla implementace včas v souladu s rámcovým rozhodnutím, tedy ke dni vstupu České republiky do Evropské unie ale až v listopadu roku 2004. Předmětné novely musely projít prezidentským vetem, což jejich přijetí oddálilo, a neušly ani následné kontrole Ústavního soudu.

V závěrečné části nabízím srovnání systému předávání na základě evropského zatýkacího rozkazu s klasickou koncepcí vydávání, a to z pohledu práva České republiky. Také se věnuji právům, které zajišťuje český právní řád hledané osobě, na kterou byl vydán evropský zatýkací rozkaz v jiné členské zemi Evropské unie, a která má být na jeho základě předána z České republiky.

V závěru mé práce se snažím shrnout poznatky, které jsem při jejím zpracování získala, zhodnotit úspěšnost zavedení a fungování evropského zatykače v členských státech a zamýšlím se nad dalším možným vývojem spolupráce v trestních věcech v unijní oblasti.

2. Trestní právo v evropských souvislostech

V oblasti trestního práva, stejně jako i v jiných právních odvětvích, dochází ke snahám o sjednocení různých právních úprav v rámci integrace evropských států. V průběhu let dochází ke stálému prohlubování harmonizace právních řádů různých států v rámci mezinárodních organizací, a to zejména dvou nejdůležitějších, kterými jsou Rady Evropy a Evropská unie.

V této souvislosti hovoříme o tzv. europeizaci neboli poevropštění trestního práva, čímž by měl být chápán proces přizpůsobení trestního práva evropským poměrům. Hlavní proudy takové europeizace můžeme charakterizovat jako:

- přejímání základních myšlenek, které zasahují mimo jiné do oblasti trestního práva, jako je tomu v případě Rady Evropy a jejích dvou nejvýznamnějších, vzájemně propojených institutů – Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Evropského soudu pro lidská práva,
- proces harmonizace vnitrostátních trestněprávních norem probíhající formou mezinárodních smluv, ať již opět na poli Rady Evropy, nebo od roku 1992 a přijetí Maastrichtské smlouvy též v tzv. třetím pilíři Evropské unie,
- tvorbě souboru jednotných trestněprávních norem společných všem evropským zemím, ať již se tyto shodnou na základě předem stanoveného klíče jednomyslnosti či většinového systému, nebo je jim dokonce tato norma stanovena nezávislým nadnárodním orgánem.

Z výše uvedeného je okamžitě patrné, že zatímco některé části europeizace jsou dlouhodobě praktikovány (např. působení Rady Evropy), jiné jsou pouze ve svých počátcích (sjednocení předávacího řízení na základě evropského zatýkacího rozkazu). Poevropštění trestního práva tedy představuje stále dlouhou cestu.¹

2.1. Rada Evropy

Každý evropský stát, který uznává zásadu právního státu, lidských práv a základních svobod se může stát členským státem Rady Evropy. Základní myšlenkou této

¹ VRTEK, Michael. Budoucnost trestního práva v kontextu jeho europeizace. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 2, s. 34.

organizace je ochrana svobody individua, politické svobody a právního státu, propagace demokracie a otázky každého členského státu týkající se těchto hodnot.²

Založení Rady Evropy bylo jedním z nejvýznamnějších počínů evropské integrace poválečného období. Rada je dnes po evropských společenstvích druhou nejdůležitější integračně politickou organizací, která sice nemá nadstátní charakter jako evropská společenství, ale v důsledku mnoha smluv uzavřených mezi členskými státy přispěla významně k harmonizaci práva jejích členských států. A právě na smlouvách o právní pomoci v trestních věcech v rámci Rady Evropy je vybudován pevný základ Evropského justičního prostoru v trestních věcech, o kterém budu hovořit níže.

Účelem této organizace je podporovat zřízení a rozvoj demokratických právních institucí a postupů na národní, regionální a lokální úrovni, jakož i propagovat respekt k principům právního státu. V oblasti legislativy Rada Evropy přispívá k harmonizaci evropských právních systémů, a to prostřednictvím minimálních standardů, které svými právními instrumenty stanoví. Trestněprávní problematika spadající do působnosti Rady Evropy zahrnuje oblast obecného trestního práva, jakož i specializované oblasti trestněprávní kriminality jako např. korupce a organizovaný zločin, počítačová kriminalita, terorismus, boj proti pohlavnímu zneužívání dětí. Pokud jde o trestní právo procesní, zaměřuje svou pozornost i na problematiku vězeňského systému a alternativních trestních sankcí. Zásadní význam v oblasti trestního procesu mají smlouvy (označované též jako úmluvy), rezoluce a doporučení, které se týkají oblasti právní pomoci a extradice.³

Pro účely mé práce považuji za nejvýznamnější Evropskou úmluvu o vydávání ze dne 13. 12. 1957 a její dodatkové protokoly, která se stala základem spolupráce v oblasti extradice. Právní pomoc podle této úmluvy spočívá ve vydání osoby nacházející se na území jednoho státu do jiného státu, kde je proti této osobě vedeno trestní řízení pro trestný čin, nebo která je vyžadována k výkonu trestu nebo ochranného opatření. Je ovšem nutno upozornit na skutečnost, že mezi členskými státy EU se podle této úmluvy nepostupuje, vztahy mezi těmito státy se řídí právní úpravou evropského zatýkacího rozkazu. Dalším významným dokumentem na půdě Rady Evropy je Evropská úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech ze dne 20. 4. 1959, kterou se smluvní strany zavázaly poskytnout co nejširší vzájemnou pomoc v řízeních o trestných

² TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 3.vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 20.

³ BRYCHTOVÁ, Kateřina. *Evropské trestní právo procesní*. *Jurisprudence*, 2005, č. 8, s. 19-30.

činech, jejichž potrestání patří do pravomoci justičních orgánů dožadující strany. Nelze ovšem pominout ani Evropskou úmluvu o lidských právech, která má z hlediska trestního práva procesního zásadní význam spočívající v ustanovení základních principů trestního práva, z nichž lze jmenovat zejména právo na spravedlivý proces, presumpci neviny, dále také stanoví zákaz trestu smrti, právo na podání opravného prostředku, zásadu ne bis in idem apod.

Vzhledem k vysokému počtu smluvních stran Rady Evropy, mezi nimiž je nutno dosáhnout koncenzu, mají uvedené dokumenty převážně pouze rámcovou povahu.

2.2. Třetí pilíř Evropské unie

Evropská Unie byla původně založena za účelem usnadnění mezinárodního obchodu, ovšem dnes si tato organizace neklade za cíl pouze vytvoření společného trhu a hospodářské a měnové unie, ale také zajištění míru v Evropě. Členské státy tedy nespolupracují pouze v hospodářské oblasti, ale též v oblasti justice a vnitra. Ovšem zakládající smlouvy ES se oblasti trestního práva netýkaly. Evropská společenství nedisponují žádným integrálním exekučním mechanismem, ani žádným systémem represivního dodržování. Represe je především záležitostí jednotlivých členských států na jejich národní úrovni.

V různých oblastech spolupráce si státy udržují rozdílnou míru suverenity. Pokud se jedná o spolupráci v rámci komunitárního pilíře – tedy hospodářskou spolupráci - státy přenesly část své pravomoci na orgány EU, pokud se však jedná o policejní a justiční spolupráci, která je pro státy citlivější oblastí, zachovávají si míru suverenity větší, proto policejní a justiční spolupráce v trestních věcech spadá do třetího pilíře Evropské unie, který je (stejně jako druhý pilíř) pilířem mezivládním a neuplatňuje se v něm princip supranacionality.

Původní systém Evropských společenství, jak již bylo řečeno výše, spolupráci v trestněprávní oblasti nepředpokládal, nýbrž mělo jít pouze o spolupráci hospodářskou. Ovšem prohlubování společného trhu a s ním související zavedení svobody pohybu přineslo zvětšující se přeshraniční kriminalitu, a tedy i potřebu trestní spolupráce. Významným mezníkem v této oblasti bylo přijetí Amsterodamské smlouvy, na jejímž základě došlo ke zformulování základních cílů a postupů spolupráce v oblasti třetího pilíře, kterým je podle článku 29 Smlouvy o EU poskytovat občanům v prostoru svobody, bezpečnosti a spravedlnosti vysokou úroveň ochrany tím, že rozvíjí společný

postup členských států v oblasti spolupráce v trestních věcech. Základních cílů má být dosaženo zejména předcházením a potíráním organizované i neorganizované trestné činnosti, zejména terorismu, obchodu s lidmi, s drogami, se zbraněmi, korupce a podvodu a to prostřednictvím užší spolupráce policejních, celních a jiných orgánů nebo prostřednictvím Europolu, prostřednictvím užší spolupráce soudních orgánů a sbližováním předpisů trestního práva členských států, je-li to nezbytné.

Justiční spolupráce v trestních věcech byla původně regulována prostřednictvím mezinárodních smluv, přijatých zejména na půdě Rady Evropy. Postupně začalo docházet k zjednodušování postupů mezi členskými státy, nejprve v oblasti vzájemné právní pomoci, a dále potom v uznávání a výkonu rozhodnutí vydaného v jiném členském státě, kde je pozornost soustředěna zejména na oblast extradice a provádění důkazních prostředků.

Pro úpravu oblasti policejní a justiční spolupráce jsou vydávány 4 typy tzv. právních aktů třetího pilíře a těmi jsou rámcová rozhodnutí, rozhodnutí, společné postoje a úmluvy. Převládají zde úmluvy jako právní akty mezinárodního práva veřejného – mezinárodní smlouvy. Jedná se o jediný právní nástroj třetího pilíře, který může mít v členských státech přímý účinek, ale jejich platnost vyžaduje delší časový horizont vzhledem k nutnosti jejich ratifikace většinou států. Proto Evropská Rada (které náleží přijímat všechny akty třetího pilíře na základě jednomyslnosti) přistoupila k četnějšímu využívání rámcových rozhodnutí k harmonizaci vnitrostátních norem členských států a tohoto nástroje bylo využito i při zavedení evropského zatýkacího rozkazu.

3. Rámcová rozhodnutí obecně

Právě v podobě rámcového rozhodnutí byl přijat evropský zatýkácí rozkaz, a proto se této formě právního aktu budu věnovat důkladněji.

Problematika mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech je převážně upravena mezinárodními smlouvami a rámcová rozhodnutí v tomto směru představovala původně jen jakýsi doplněk takových smluv, ale postupně rámcová rozhodnutí nabývají na významu a fakticky přebírají obsah a smysl mezinárodních smluv.

3.1. Vývoj rámcového rozhodnutí

Hlavní milníky ve vývoji právních nástrojů evropského justičního prostoru v trestních věcech, a tedy i rámcového rozhodnutí, představují data vstupu v platnost Maastrichtské smlouvy a Amsterodamské smlouvy.

V období před přijetím Smlouvy o EU – tedy Maastrichtské smlouvy – začala praxe vydávání různých nepojmenovaných nástrojů (nepojmenovaných proto, že základací smlouvy je nedefinují) jako např. rezoluce Rady, závěry Rady, akt Rady, text přijatý Radou a dalších, která pokračovala i po přijetí Smlouvy o EU, která definovala nástroje tzv. III. pilíře, a pokračuje nadále. Význam těchto nepojmenovaných nástrojů lze spatřovat především v rovině faktické, kdy mohou např. předjímat vytvoření jmenovaného nástroje či přímo řešit některé otázky spíše politické povahy, doporučující interpretační ve vztahu k pojmenovaným nástrojům.⁴

Maastrichtská smlouva, která vstoupila v platnost 1.11.1993 a měla mimořádný význam pro rozvoj evropského justičního prostoru v trestních věcech, výslovně upravila druhy právních nástrojů III. pilíře. Společné těmto nástrojům bylo, že šlo o akty Rady EU a v námi sledované oblasti justiční spolupráce v trestních věcech byly přijímány pouze z iniciativy členských států. Jedná se o následující akty: společné postoje, společné postupy, úmluvy a opatření.

Po nabytí platnosti Amsterodamské smlouvy náleží do III. pilíře pouze policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. V této oblasti si státy vzaly za cíl užší spolupráci policejních, celních a justičních orgánů a sbližování předpisů trestního práva členských států a to prostřednictvím již výše zmíněných nástrojů: společné postoje, rámcová rozhodnutí, rozhodnutí a úmluvy. Rámcové rozhodnutí (společně

⁴ POLÁK, Přemysl. *Úprava mezinárodní právní pomoci v trestních věcech v rámci Evropské unie s přihlédnutím k ochraně jejích finančních zájmů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003, str. 86.

s rozhodnutím) je právní nástroj, který nahrazuje společné postupy podle Maastrichtské smlouvy.

3.2. Definice rámcového rozhodnutí

Rámcová rozhodnutí podle článku 34 odstavec 2 písmeno b) přijímá Rada EU jednomyslně za účelem sbližování zákonů a jiných předpisů členských států, která jsou pro členské státy závazná co do výsledku, kterého má být dosaženo, přičemž volba forem a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům, a která nejsou bezprostředně účinná. Rámcová rozhodnutí, jak již byl řečeno, nahrazují společné postupy podle Maastrichtské smlouvy. Závazností svého cíle a volností ponechanou členským státům ohledně prostředků k jeho dosažení se tyto právní akty podobají směrnicím, což jsou akty pilíře I. Na rozdíl od směrnic je však u rámcových rozhodnutí vyloučen přímý účinek.⁵

5 POLÁK, Přemysl. *Úprava mezinárodní právní pomoci v trestních věcech v rámci Evropské unie s přihlédnutím k ochraně jejích finančních zájmů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003, str. 96.

4. Vývoj evropského zatýkacího rozkazu

4.1. Historický vývoj vydávání osob mezi členskými státy

V průběhu devadesátých let 20. století došlo v rámci Evropské unie k velmi rychlému a zásadnímu vývoji v oblasti vydávání.

V r. 1989 byla přijata Dohoda mezi 12 členskými státy Evropských společenství ze dne 26. května 1989 o zjednodušení a modernizaci způsobů doručování žádostí o vydání, která umožnila zasílání žádostí o vydání faxem.

Jako další lze zmínit Úmluvu ze dne 19. června 1990, kterou se provádí Schengenská dohoda ze dne 14. června 1985 o postupném zrušení kontrol na společných hranicích.

Další reakcí bylo přijetí Úmluvy o zkráceném vydávacím řízení mezi členskými státy Evropské unie ze dne 10. března 1995 a Úmluvy o vydávání mezi členskými státy Evropské unie ze dne 27. září 1996. Tyto dvě úmluvy měly doplňovat Evropskou úmluvu o vydávání z roku 1957, ovšem ještě než vstoupily v platnost, byly zcela nahrazeny Rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu.

Problematicky vydávání se okrajově dotklo také Rámcové rozhodnutí rady ze dne 28. 5. 2001 o boji proti podvodům a padělání bezhotovostních platebních prostředků, které ukládá členským státům, které nevydávají vlastní občany, aby své občany stíhaly za trestné činy týkající se této oblasti.

Ve dnech 15.-16.10.1999 se věnovala Evropská rada na jejím zvláštním zasedání v Tampere rozvíjení opatření oblasti svobody, bezpečnosti a spravedlnosti. V bodě 35 závěrů tohoto zasedání byl vysloven požadavek, aby byl zrušen formální postup vydávání osob, které se po vynesení rozsudku vyhýbají spravedlnosti a aby byl urychlen postup vydávání osob, které jsou podezřelé ze spáchání trestného činu. Dne 30.11.2000 Rada přijala program opatření k provedení zásady vzájemného uznávání soudních rozhodnutí, který je uveden v bodě 37 závěrů ze zasedání v Tampere a zabývá se problematikou vzájemného výkonu zatýkacích rozkazů.

Všechny výše zmíněné kroky vyvrcholily přijetím Rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. 6. 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech vydávání mezi jednotlivými členskými státy. Toto rámcové rozhodnutí má pro vydávání osob mezi členskými státy zcela mimořádný význam, neboť zásadním způsobem mění dosavadní způsob vyřizování tohoto druhu mezinárodní justiční spolupráce. Mezi členskými státy Evropské unie postup podle tohoto rámcového rozhodnutí má zcela nahradit:

- Evropskou úmluvu o vydávání ze dne 13. prosince 1957, její Dodatkový protokol ze dne 15. října 1975 a Druhý dodatkový protokol ze dne 17. března 1978,
- Evropskou úmluvu o potlačování terorismu ze dne 27. ledna 1977, pokud jde o vydávání,
- Dohodu mezi 12 členskými státy Evropských společenství ze dne 26. května 1989 o zjednodušení a modernizaci způsobů doručování žádostí o vydání,
- Úmluvu ze dne 10. března 1995 o zjednodušeném postupu vydávání mezi členskými státy Evropské unie,
- Úmluvu ze dne 27. září 1996 o vydávání mezi členskými státy Evropské unie a
- Hlavu III kapitoly 4 Úmluvy ze dne 19. června 1990, kterou se provádí Schengenská dohoda ze dne 14. června 1985 o postupném zrušení kontrol na společných hranicích.⁶

Rámcové rozhodnutí nepředstavuje přímo aplikovatelný předpis evropského práva a vyžaduje transpozici do vnitrostátního práva členských států Unie. Členské státy proto mají přijmout opatření nezbytná pro dosažení souladu s tímto rámcovým rozhodnutím do 31. 12. 2003.

4.2. Důvody k přijetí evropského zatýkacího rozkazu

Se stále se zvyšující integrací Evropské unie, která s sebou přinesla volný ohyb osob, zboží, kapitálu a služeb, vzrostly rovněž možnosti příhraniční kriminality a nadnárodního organizovaného zločinu. V konfrontaci s touto skutečností bylo stále častěji a naléhavěji diskutováno řešení velmi pomalého systému vydávacího řízení. Za hlavní cíl bylo vytýčeno zjednodušení výkonu trestní jurisdikce, a to na základě vzájemné důvěry ve své národní právní řády a respektování lidských práv.⁷

Dalo by se říci, že k přijetí eurozatykače významně přispěly zejména dva faktory. Tím prvním je, že dosavadní snahy Evropské unie doplnit a pozměnit mezi členskými státy úpravu vydávání zejména v podobě výše zmíněné Úmluvy o zkráceném

⁶ FENYK, Jaroslav, KLOUČKOVÁ, Světlana. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2005, s. 184 - 185.

⁷ Tamtéž, s. 183.

vydávacím řízení mezi členskými státy Evropské unie ze dne 10. března 1995 a Úmluvy o vydávání mezi členskými státy Evropské unie ze dne 27. září 1996 nebyly úspěšné, jelikož se je nepodařilo ratifikovat, a také po teroristických útocích na USA značně zesílil tlak na změnu tohoto nežádoucího stavu. Druhým faktorem bylo, že prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti rozpracovaný zejména v závěrech z Tampere si žádal hmatatelné výsledky. Toto zasedání bylo věnováno pouze otázkám spolupráce mezi členskými státy ve věcech trestních a mimo jiné bylo požadováno, aby osoby podezřelé ze spáchání trestného činu nemohly zneužívat rozdílnosti právních úprav.

Evropská rada vzhledem k výše zmíněným skutečnostem dospěla k závěru, že postupy vydávání již neodrážejí stupeň integrace a důvěry mezi členskými státy a řešením tohoto problému se stalo přijetí Rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.

4.3. Implementace evropského zatýkacího rozkazu v členských zemích

Podmínky pro aplikaci Evropského zatykače jsou dost podrobně stanoveny výše jmenovaným rámcovým rozhodnutím, avšak je třeba, aby každý členský stát provedl vlastní vnitrostátní úpravu vyhovující tomuto rámcovému rozhodnutí. Z dosavadních průzkumů však vyplynulo, že jednotlivé státy vykládají rozsah rámcového rozhodnutí různým způsobem, což v praxi přináší neobvyklé potíže.

V následujících podkapitolách se budu zabývat dvěma zprávami, které vydala Komise Evropské unie jako hodnocení zavedení evropského zatýkacího rozkazu. První zpráva hodnotí eurozatykač v jeho prvopočátcích, jak se s ním jednotlivé členské státy vypořádaly přibližně během 2 let po jeho zavedení, druhá zpráva potom hodnotí období opatření, kterými v období od roku 2005 do 1. června 2007 provedlo 27 členských států rámcové rozhodnutí ve svých vnitrostátních právních předpisech.

4.3.1. První hodnotící zpráva Komise EU

Dne 23.2.2005 předložila komise zprávu hodnotící rozhodnutí Rady o evropském zatýkacím rozkazu.⁸ V této zprávě se Komise opírá především o vnitrostátní předpisy, kterými se provádí zatýkací rozkaz a jejichž znění jí sdělily členské státy.

Co se týká včasnosti implementace, stanovené datum, do kterého měly státy eurozatykač implementovat, bylo 31.12.2003, jak už bylo řečeno výše. Pouze polovina států zavedla zatykač bez prodlení. Teprve 1.11.2004 provedly Rámcové rozhodnutí všechny státy kromě Itálie. Mnohé členské státy totiž musely za tímto účelem revidovat své ústavy. Všechny přijaly zvláštní právní úpravu.

Rámcové Rozhodnutí obsahuje možnost jeho časového a věcného omezení, kterou některé státy vůbec nevyužily, jiné ji využily v souladu s podmínkami v Rozhodnutí uvedenými a některé státy zavedly toto omezení, aniž by dbaly rámcového rozhodnutí, ať už jde o postup, o obsah omezení nebo dokonce o datum nabytí účinku. Mezi těmito státy, které podmínky v rozhodnutí nerespektovaly, byla i Česká republika, což pro ni mělo ten následek, že žádosti o vydání, které bude předkládat, mohou být ostatními členskými státy odmítnuty což se také několikrát stalo. O zavedení rozhodnutí v ČR budu blíže pojednávat níže.

Své povinnosti porušily rovněž členské státy, které obsahově omezily oblast působnosti, pokud jde buď o spodní hranici požadovaných trestů, nebo o určité kategorie trestného činu, pro které znovu zavedly ověřování oboustranné trestnosti. Několik členských států se domnívalo, že se seznam nevztahuje na pokus o trestný čin a napomáhání trestnému činu.

Novinkou rámcového rozhodnutí je předávání státních příslušníků. Většina členských států se rozhodla vůči svým státním příslušníkům uplatňovat podmínku pro výkon trestu na svém území. Většina států se rozhodla pro stejný přístup ke svým státním příslušníkům i osobám, které mají na jejich území trvalé bydliště. Obtíže však přetrvávají. Zejména je nežádoucím jevem jednání některých justičních orgánů, které s odvoláním na své pravomoci (konkrétně stanovené v čl. 4 odst. 2 a čl. 4 odst. 7 Rámcového rozhodnutí) odmítají vykonat zatýkací rozkaz vůči státním příslušníkům, a přitom samy nevedou trestní stíhání.

⁸ Srov. Zpráva Komise založená na článku 34 rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy [SEK(2005) 267], KOM(2005) 63 v konečném znění.

Vydání na základě eurozatykače znamená urychlení, které je dáno skutečností, že se jedná o zcela soudní postup, rychlost vydání zatýkacího rozkazu spočívá také na okolnostech jako jsou jednotný formulář, různé způsoby administrativního doručení a stanovení lhůt pro řízení. Téměř všechny členské státy automaticky přijaly jednotný formulář a stanovily více možných způsobů administrativního doručení. Ovšem požadavky členských států se různí v detailech, jako ve lhůtách od obdržení zatýkacího rozkazu po zatčení, v překladech do různých jazyků a ve způsobech ověřování. V praxi tyto rozdíly způsobují prodlení, někdy kvůli nim dokonce k předání nedojde.

Co se týká dodržení základních jistot jedince při předání, všechny členské státy provedly všechna ustanovení rámcového rozhodnutí týkající se práv vyžádané osoby, i když se dílčí záležitosti mohou v členských státech lišit, zejména pokud jde o vyjádření souhlasu vyžádané osoby s předáním.

4.3.2. Druhá hodnotící zpráva Komise EU

Cílem této zprávy bylo poukázat na osvědčené postupy členských států a obtíže, které v rámci provádění evropského zatýkacího rozkazu přetrvávají.⁹

Mezi osvědčené postupy Komise zařadila vnitrostátní legislativní opatření členských států, která jim umožňují zejména upřesnit právní základ, díky kterým mohou na vnitrostátní úrovni převzít provedení výkonu trestu ve vztahu k hledané osobě, či předběžně zatknout osobu, ohledně které vydal Interpol varování, na základě žádosti členského státu, který ještě není částí Schengenského informačního systému. Potíže při provádění rámcového rozhodnutí, které měly svůj původ v ústavách určitých členských států již byly překonány.

Nejzásadnější nedostatek, na který zpráva poukazuje, spočívá v různé míře provádění článků rámcového rozhodnutí v souvislosti s důvody nepovinného a povinného odmítnutí. Mimo jiné se zdá, že některé státy stále nejsou ochotny předávat své státní příslušníky, a znovu zavedly podmínku oboustranné trestnosti, což jejich předávání značně ztěžuje. Dále některé státy brání předání svých státních příslušníků a požadují doplňující záruky, které rámcové rozhodnutí nestanoví, některé členské státy stanovily další důvody odmítnutí v rozporu s rámcovým rozhodnutím. Dalším problémem je nerespektování čl. 6 Rozhodnutí, který stanoví, že vydávajícím i

⁹ Srov. Zpráva Komise o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy od roku 2005 [SEK(2007) 979] KOM(2007)0407 v konečném znění.

vykonávajícím orgánem je orgán justiční. Přesto některé státy přímo nebo nepřímo jmenovaly pro výkon těchto pravomocí ministerstvo spravedlnosti.

Zajímavé jsou také statistické údaje týkající se zkrácení délky řízení, které uvádí, že průměrná doba provedení jedné žádosti se zkrátila přibližně z jednoho roku v případě starého způsobu vydávání na méně než 6 týdnů a dokonce na 11 dnů v případech – a tyto případy jsou časté - kdy osoba se svým předáním souhlasí. Tento průměr však nesmí zakrývat skutečnost, že lhůty předávání určitých zemí značně převyšují tyto průměry stejně jako maximální lhůty stanovené rámcovým rozhodnutím, s čímž Komise zásadně nesouhlasí.

Dále zpráva uvádí, že i přes přetrvávající nedostatky proběhlo provádění rámcového rozhodnutí úspěšně. Eurozatykač používá všech 27 členských států, i když s různou časovou působností. Podle hodnotící zprávy každým rokem roste důležitost používání evropského zatýkacího rozkazu, které v praxi umožňuje soudcům snadno dosáhnout předávání v závazných a mnohem kratších termínech ve srovnání s klasickými postupy vydávání, a v rámci Evropské unie dokonce již téměř postup vydávání nahradil. Ovšem pokud nelze evropský zatýkací rozkaz užít, zejména kvůli jeho různým omezením, například časovým, použijí se společná nebo zjednodušená pravidla vydávání.

4.3.3. Přezkum ústavnosti v členských zemích

Implementační legislativa byla napadena u ústavních soudů několika členských států, a to včetně České republiky, o které bude pojednáno níže.

Mezi tyto státy patří Polsko, Německo, Belgie, Kypr, přičemž hlavním důvodem pro přezkum ústavnosti bylo vydávání vlastních občanů.¹⁰

Polský Ústavní tribunál dne 27. 4. 2005 rozhodl, že přijetí implementační legislativy bez změny polské Ústavy, která vydávání vlastních občanů do ciziny výslovně zakazuje, bylo v rozporu s Ústavou, zároveň však poskytl polské vládě lhůtu 18 měsíců k nápravě a během tohoto období tedy Polsko své státní příslušníky nadále předávalo na základě neústavního trestního řádu. Ústavní tribunál tedy dané implementační ustanovení zrušil, ale své rozhodnutí odložil, neboť si byl vědom, že ve hře jsou i další hodnoty (důvěryhodnost Polska z hlediska zásady pacta sunt servanda,

¹⁰ Srov. Zpráva Komise o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy od roku 2005 [SEK(2007) 979] KOM(2007)0407 v konečném znění.

sdílení společných hodnot v rámci EU – ochrana hospodářského prostoru svobody, bezpečnosti a práva, ale přiznejme si i nedůvěra v rychlý postup ústavní změny), ke kterým je třeba při odkladu vykonatelnosti přihlížet. Sám to označil za příklad soudcovského sebeomezení.¹¹ Vládní návrhy novely čl. 55 polské Ústavy (jde o první novelu polské Ústavy od jejího přijetí v roce 1997) a novely polského trestního řádu byly Sejmem schváleny 8. 9. 2006 a Senátem 14. 9. 2006. Tyto novely předávání polských občanů podle evropského zatýkacího rozkazu výslovně umožní; novela Ústavy však toto předávání umožní pouze za podmínky oboustranné trestnosti a za podmínky, že předáním nedojde k porušení základních lidských a občanských práv této osoby; novela trestního řádu pak předání vlastního občana podmiňuje návratem k výkonu případně uloženého trestu do Polska (tzv. holandská klauzule). Přesto, že tyto změny vstoupily v platnost až 26. prosince 2006, nový článek 55 Ústavy začal být přímo prováděn v polském právu ode dne 7. listopadu 2006, a to v souladu s rozhodnutím Ústavního soudu.

Naopak v případě Německa Ústavní soud rozhodl, že je nutné zrušit přijatý zákon týkající se provádění evropského zatýkacího rozkazu z důvodu, že určitá ustanovení odporovala základnímu zákonu. V období 18. července 2005 až 2. srpna 2006, kdy vstoupil v Německu v platnost nový prováděcí zákon, přestalo Německo své státní příslušníky předávat a dokonce i vydávat. Ostatní hledané osoby předávalo Německo pouze v režimu vydávání. Naopak nadále vydávalo evropské zatýkací rozkazy pro ostatní členské státy. Tato situace zahájila nevídané období právní nejistoty. Dva členské státy (Španělsko a Maďarsko) s odkazem na zásadu vzájemnosti odmítly během tohoto období uznávat evropské zatýkací rozkazy, které Německo dále vydávalo. Španělsko a Maďarsko měly za to, že Německo, které už nepoužívalo vzájemnou důvěru, by nemělo naopak vyžadovat po ostatních členských státech předávání osob, které nejsou jeho státními příslušníky. Tato situace skončila dne 2. srpna 2006, jakmile vstoupil v platnost nový prováděcí zákon, který byl přijat dne 20. července 2006.

V případě Kypru Nejvyšší soud potvrdil, že předávání občanů Kypru je v rozporu s ústavou, a zavázal kyperskou vládu (stejně jako v případě Polska) provést změnu ústavy, která vstoupila v platnost dne 28. července 2006. Nový a změněný článek 11 ale stanovil lhůtu pro předání státních příslušníků, které je možné pouze v případě činů spáchaných po dni přistoupení Kypru k Unii, tj. po dni 1. května 2004. Ústava po

¹¹ Srov. FILIP, Jan. Evropský zatýkací rozkaz a rozhodování ústavních soudů. *Právní zpravodaj*, 2005, č. 8, s. 1,3-7.

změně navíc povoluje vydávání občanů Kypru v případě činů spáchaných po provedení revize na základě mezinárodních úmluv, které Kypr ratifikoval.

V Belgii podala nezisková organizace Advocaten voor de Wereld k Rozhodčímu soudu Belgie žalobu proti zákonu ze dne 19. prosince 2003, kterým se v Belgii provádí rámcové rozhodnutí, s odkazem na jeho nesoulad s článkem 10 a 11 belgické ústavy. Ústavní soud přerušil řízení a rozhodl o položení dvou předběžných otázek Soudnímu dvoru. První se týkala souladu rámcového rozhodnutí s čl. 34 odst. 2 písm. b Smlouvy o EU, podle kterého lze rámcová rozhodnutí vydávat pouze za účelem sbližování právních předpisů členských států a druhá souladu odstranění prověřování oboustranné trestnosti s čl. 6 odst. 2 Smlouvy o EU a zejména se zásadou zákonnosti v trestních věcech a se zásadou rovnoprávnosti a nediskriminace, které toto ustanovení zaručuje. Generální advokát Colomer došel k závěru, že rámcové rozhodnutí neodporuje čl. 34 odst. 2 písm. b a čl. 2 odst. 2 a neporušuje zásadu zákonnosti v trestních věcech ani zásadu rovnoprávnosti a nediskriminace. Soud ve svém rozsudku potvrdil stanovisko generálního advokáta a zamítl všechny důvody žaloby sdružení Advocaten voor de Wereld.

5. Obsah rámcového rozhodnutí Rady

5.1. Účel a definice evropského zatýkacího rozkazu

Z cíle stanoveného pro Evropskou unii stát se prostorem svobody, bezpečnosti a práva vyplývá zrušení vydávání mezi jednotlivými členskými státy a jeho nahrazení systémem předávání mezi justičními orgány. Dále zavedení zjednodušeného systému předávání odsouzených nebo podezřelých osob za účelem trestního řízení nebo výkonu soudních rozhodnutí ve věcech trestních umožňuje odstranit složitost a možné prodlení spojené se stávajícími postupy vydávání. Tradiční vztahy spolupráce, které až dosud převládaly mezi jednotlivými členskými státy, by měly být nahrazeny systémem volného pohybu soudních rozhodnutí ve věcech trestních, zahrnujícím jak rozhodnutí předcházející odsouzení, tak i pravomocná rozhodnutí, v prostoru svobody, bezpečnosti a práva.¹²

Podstatou tohoto nástroje je snaha nahradit dosavadní extradiční řízení přímým a neformálním předáním osob stíhaných a hledaných pro spáchání trestného činu při zachování zásad ochrany lidských práv. Evropský zatýkací rozkaz je prvním konkrétním opatřením v oblasti trestního práva k provedení zásady vzájemného uznávání, na kterou Evropská rada poukázala jako na "úhelný kámen" justiční spolupráce.

Evropský zatýkací rozkaz je definován jako soudní rozhodnutí, které vydal některý členský stát proto, aby jiný členský stát zatkl a předal vyžádanou osobu za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojené s odnětím osobní svobody. Zatykač musí obsahovat:

- totožnost a státní příslušnost hledané osoby,
- název, adresu, číslo telefonu, faxu a e-mailovou adresu vystavujícího justičního orgánu,
- údaj o tom, zda existuje vykonatelný rozsudek, zatýkací rozkaz nebo jiné vykonatelné soudní rozhodnutí,
- povahu a právní kvalifikaci trestného činu,

¹² Rámcové Rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy (2002/584/SVV). Úř. věst. L 190 , 18. července 2002, s. 1–20.

- popis okolností, za kterých byl trestný čin spáchán, včetně doby, místa a míry účasti hledané osoby na trestném činu,
- uložený trest, existuje-li pravomocný rozsudek, nebo zákonem stanovené trestní sazby pro daný trestný čin podle právních předpisů vystavujícího členského státu,
- pokud možno další následky trestného činu.

Přínos Evropského zatýkacího rozkazu lze systematicky shrnout do následujících bodů:

- jde o realizaci zásady vzájemného uznávání rozhodnutí justičních orgánů,
- zavádí se přímý styk justičních orgánů při předávání osob,
- došlo k omezení zásad oboustranné trestnosti a speciality, typických pro vydávání,
- zásada nevydávání (resp. nepředávání) vlastních státních občanů, typická pro kontinentální proces, byla až na výslovně stanovené případy zrušena,
- dožádaný justiční orgán je povinen, až na výjimky, zatykač provést,
- došlo k přesnému omezení osobní svobody osob, které jsou zatčeny na základě zatykače.¹³

5.2. Jednání, za které je možné zatýkací rozkaz vydat

Evropský zatykač nelze vydat pro jakýkoliv spáchaný trestný čin. Rozhodnutí rady přesně vymezuje kategorie trestných činů postižitelných eurozatykačem, jakož i další podmínky jeho vydání.

Článek 2 Rozhodnutí Rady v odstavci prvním stanoví, že Evropský zatýkací rozkaz lze vydat v případech jednání, které lze podle práva vystavujícího členského státu potrestat trestem odnětí svobody nebo ochranným opatřením spojeným s odnětím osobní svobody s horní hranicí sazby v délce nejméně 12 měsíců, nebo byl-li již rozsudkem uložen trest nebo nařízeno ochranné opatření, v případě trestu nebo ochranného opatření v délce nejméně čtyř měsíců.

V odstavci druhém článku 2 je odbourána zásada oboustranné trestnosti, která je typická pro extradiční řízení. V tomto odstavci se totiž taxativně stanoví kategorie trestných činů, které jsou důvodem pro předání osoby bez ověření oboustranné trestnosti tohoto činu, pokud lze tyto činy ve vystavujícím členském státě potrestat trestem odnětí

¹³ FENYK, Jaroslav, KLOUČKOVÁ, Světlana. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2005, s. 122.

svobody nebo ochranným opatřením spojeným s odnětím osobní svobody s horní hranicí sazby v délce nejméně tři roky a které jsou vymezeny právem tohoto členského státu. Záměrně není podán výčet trestných činů, ale pouze určité typy jednání a kvalifikace konkrétního jednání a jeho podřazení pod určitou skutkovou podstatu bude vždy na státu, resp. justičním orgánu požadujícím předání pachatele, přičemž pravidla pro kvalifikaci rovněž nejsou zatím na evropské úrovni nijak harmonizována a mezi jednotlivými členskými státy stále přetrvávají rozdíly, jak v trestnosti určitých jednání, tak i v přístupu k určování jurisdikce orgánů činných v trestním řízení. Článek 2 odst. 2 uvádí následující výčet jednání:

- účast na zločinném spolčení,
- terorismus,
- obchod s lidmi,
- pohlavní vykořisťování dětí a dětská pornografie,
- nedovolený obchod s omamnými a psychotropními látkami,
- nedovolený obchod se zbraněmi, střelivem a výbušninami,
- korupce,
- podvody včetně podvodů postihujících zájmy Evropských společenství ve smyslu Úmluvy ze dne 26. července 1995 o ochraně finančních zájmů Evropských společenství,
- praní výnosů z trestné činnosti,
- padělání měny včetně eura,
- počítačová trestná činnost,
- trestné činy proti životnímu prostředí, včetně nedovoleného obchodu s ohroženými druhy živočichů a ohroženými druhy a odrůdami rostlin,
- napomáhání při nedovoleném překročení státní hranice a nedovoleném, pobytu,
- vražda, těžké ublížení na zdraví,
- nedovolený obchod s lidskými orgány a tkáněmi,
- únos, omezování osobní svobody a brání rukojmí,
- rasismus a xenofobie,
- organizovaná nebo ozbrojená loupež,
- nedovolený obchod s kulturními statky, včetně starožitností a uměleckých děl,
- podvod,

- vydírání a vymáhání peněz za ochranu,
- výroba padělků a nedovolených napodobenin,
- padělání veřejných listin a obchodování s nimi,
- padělání platebních prostředků,
- nedovolený obchod s hormonálními látkami a jinými prostředky na podporu růstu,
- nedovolený obchod s jadernými a radioaktivními materiály,
- obchod s odcizenými vozidly,
- znásilnění,
- žhářství,
- trestné činy spadající do příslušnosti Mezinárodního trestního soudu,
- únos letadla nebo plavidla,
- sabotáž.

Rada může na základě jednomyslného rozhodnutí tyto kategorie trestných činů rozšířit.

5.3. Důvody pro odmítnutí zatykače

Povinnost vykonávajícího (dožádaného) justičního orgánu zatýkací rozkaz vykonat, tzn. osobu zatknout a předat ji vystavujícímu členskému státu, není bezvýjimečná. Rozhodnutí Rady v článcích 3 a 4 stanovuje důvody, pro které lze výkon eurozatykače odmítnout, a tyto dělí na důvody obligatorní, na jejichž základě stát odmítne výkon vždy a na důvody fakultativní.

Obligatorní důvody jsou stanoveny v článku 3. Justiční orgán vykonávajícího členského státu vždy odmítne vykonat evropský zatykač v těchto případech:

- pokud se na trestný čin, pro který je zatýkací rozkaz vydán, vztahuje ve vykonávajícím členském státě amnestie, pokud byl tento stát příslušný ke stíhání tohoto trestného činu podle svého vlastního trestního práva;
- pokud má vykonávající justiční orgán informace, že vyžádaná osoba byla pravomocně odsouzená za stejný čin členským státem za předpokladu, že v případě odsouzení byl trest vykonán, právě je vykonáván nebo podle práva členského státu, ve kterém byl vynesen rozsudek, ho již nelze vykonat;

- pokud osoba, na niž byl evropský zatýkací rozkaz vydán, není podle práva vykonávajícího státu vzhledem ke svému věku trestně odpovědná za jednání, pro které je zatýkací rozkaz vydán.

Fakultativní důvody, pro které členský stát může odmítnout výkon zatykače, stanoví článek 4 Rozhodnutí Rady:

- pokud nastane nedostatek oboustranné trestnosti a nejedná se o trestné činy, u kterých se oboustranná trestnost nevyžaduje (tedy trestné činy vyjmenované v článku 2, odst. 2), avšak v případě daní, poplatků, cel nebo měny nelze odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu z toho důvodu, že právo vykonávajícího členského státu neukládá tentýž druh daní, poplatků nebo cel nebo neobsahují stejnou úpravu, pokud jde o daně, poplatky, cla a měny, jako právo vystavujícího státu;
- pokud osoba, na niž se vztahuje evropský zatýkací rozkaz, je ve vykonávajícím členském státě stíhána za stejný čin, jako je trestný čin, pro který byl evropský zatýkací rozkaz vydán;
- pokud justiční orgány vykonávajícího členského státu rozhodly buď nezahájit trestní stíhání kvůli trestnému činu, pro který byl evropský zatýkací rozkaz vydán, nebo zastavit takové řízení, nebo byl-li v členském státě vynesena proti vyžádané osobě za stejné jednání pravomocný rozsudek, který zamezuje dalšímu trestnímu stíhání;
- jsou-li trestní stíhání vyžádané osoby nebo výkon trestu podle práva vykonávajícího členského státu promlčeny a jednání spadá do pravomoci tohoto členského státu na základě jeho vlastního trestního práva;
- pokud má vykonávající justiční orgán informace, že vyžádaná osoba byla pravomocně odsouzena za stejný čin třetím státem, za podmínky, že v případě odsouzení byl trest vykonán, právě je vykonáván nebo podle práva státu, který vynesl rozsudek, ho již nelze vykonat;
- byl-li evropský zatýkací rozkaz vydán za účelem výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody, vyžádaná osoba se zdržuje ve vykonávajícím členském státě, je jeho státním příslušníkem nebo zde má trvalé bydliště a tento stát se zaváže provést výkon trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody v souladu se svým vnitrostátním právem;

- vztahuje-li se evropský zatýkací rozkaz na trestné činy, které byly podle práva vykonávajícího členského státu spáchány zcela nebo zčásti na území vykonávajícího členského státu nebo na místě, které se za toto území považuje, nebo byly spáchány mimo území vystavujícího členského státu a právo vykonávajícího členského státu neumožňuje stíhání za stejné trestné činy, byly-li spáchány mimo jeho území.

Na tomto místě je rovněž vhodné zmínit, že rámcové rozhodnutí také stanoví ve svém úvodu, že jelikož ctí základní práva a zachovává zásady zakotvené ve Smlouvě o Evropské unii, a které jsou vyjádřeny i v Listině základních práv Evropské unie:

- nic v tomto rozhodnutí nelze vykládat tak, že zakazuje odmítnout předání osoby, na kterou byl vydán evropský zatýkací rozkaz, existují-li na základě objektivních skutečností důvody domnívat se, že uvedený zatýkací rozkaz byl vydán za účelem stíhání nebo potrestání této osoby na základě jejího pohlaví, rasy, náboženství, etnického původu, státní příslušnosti, jazyka, politického přesvědčení nebo sexuální orientace nebo že by postavení této osoby mohlo být pro některý z těchto důvodů zhoršeno,
- také že toto rámcové rozhodnutí nebrání členskému státu v tom, aby uplatňoval své ústavní zásady týkající se práva na spravedlivý proces, svobody sdružování, svobody tisku a svobody projevu v jiných sdělovacích prostředcích,
- a dále uvádí, že by nikdo neměl být odsunut, vyhoštěn ani vydán do státu, ve kterém existuje vážné nebezpečí, že by mohl být vystaven trestu smrti, mučení nebo jinému nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.

5.4. Záruky pro členské státy

Výkon evropského zatykače může podle článku 5 Rozhodnutí Rady justiční orgán vykonávajícího státu v souladu s právem tohoto státu vázat na určité podmínky.

První z těchto podmínek je, že předání požadované osoby, která byla odsouzena ve státě, který evropský zatykač vydal, v nepřítomnosti a nebyla předvolána osobně nebo jinak informována o dnu a místě jednání, které vedlo k rozhodnutí vynesnému v nepřítomnosti, může být podmíněno tím, že vystavující justiční orgán poskytne přiměřenou záruku, že osoba, na kterou se vztahuje evropský zatýkací rozkaz, bude mít

možnost požádat ve vystavujícím členském státě o obnovu řízení a být přítomna soudnímu jednání.

Další záruka se týká možnosti zmírňujících opatření v případě uložení doživotního trestu odnětí svobody. Vystavující členský stát musí doložit že jeho právní systém umožňuje přezkoumat uložený trest nebo udělit milost, o kterou může osoba požádat na základě práva nebo praxe vystavujícího členského státu, za účelem upuštění od výkonu tohoto trestu.

Poslední záruka v článku 5 se vztahuje k vrácení občana vykonávajícího členského státu nebo osoby s trvalým pobytem na území tohoto státu, předané za účelem trestního stíhání, k výkonu trestu uloženého ve státě který vydal evropský zatykač, do vykonávajícího státu.¹⁴

¹⁴ POLÁK, Přemysl. *Úprava mezinárodní právní pomoci v trestních věcech v rámci Evropské unie s přihlédnutím k ochraně jejích finančních zájmů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003, str. 181.

6. Implementace rámcového rozhodnutí do českého právního řádu

6.1. První kroky k zavedení evropského zatykače

Jelikož Evropský zatykáací rozkaz byl zaveden rámcovým rozhodnutím Rady Evropské unie, je třeba na tomto místě připomenout, co již bylo zmíněno výše, a to, že podle článku 34 odstavce 2 písmene b) Smlouvy o Evropské unii rámcová rozhodnutí slouží ke sbližování zákonů a jiných předpisů členských států, jsou pro členské státy závazná co do výsledku, jehož má být dosaženo, přičemž volba forem a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům, a nemají přímý účinek. Rámcová rozhodnutí tedy sama o sobě nezakládají práva a povinnosti vnitrostátních právních subjektů a nemění mezinárodně právní závazky členských států. Členské státy jsou však povinny provést veškeré potřebné kroky, aby jejich vnitrostátní úprava byla uvedena do souladu s rámcovým rozhodnutím. Pokud jejich ústavní právo dává mezinárodním smlouvám přednost před vnitrostátním právem, státy se musí se svými případnými mezinárodněprávními závazky vypořádat tak, aby jejich vnitrostátní právní úprava, přijatá na základě rámcového rozhodnutí, mohla být používána.¹⁵

Česká republika se při implementaci rozhodnutí o evropském zatykáacím rozkazu musela vypořádat se svými mezinárodněprávními závazky plynoucími pro ni z Evropské úmluvy o vydávání ze dne 13. prosince 1957, která pro ni je závazná na základě článku 10 Ústavy ČR, který stanoví, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu a stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Součástí právního řádu jsou tedy všechny mezinárodní smlouvy, které byly:

- a) ratifikovány,
- b) k jejichž ratifikaci dal souhlas československý nebo český parlament,
- c) zavazují v současnosti Českou republiku (byly např. ratifikovány potřebným počtem států),
- d) byly vyhlášeny v Sbírce zákonů nebo Sbírce mezinárodních smluv.

¹⁵ POLÁK, Přemysl. Meze možností právní úpravy justiční spolupráce v trestních věcech rámcovým rozhodnutím. *Právnícké rozhledy*, 2004, č. 17.

Pokud tedy mezinárodní smlouva splní tyto 4 podmínky, stane se podle článku 10 naší Ústavy:

1. součástí právního řádu,
2. její přímo proveditelná ustanovení se použijí tehdy, když stanoví něco jiného než zákon.

Vnitrostátně proveditelná (self-executing) jsou pak taková ustanovení shora uvedených mezinárodních smluv, která jsou vnitrostátní aplikace způsobilá a schopná.

- a) ustanovení mezinárodní smlouvy nejsou k přímému vnitrostátnímu použití způsobilá - pokud dávají pouze pokyn vnitrostátnímu zákonodárci k jejich vnitrostátnímu provedení,
- b) ustanovení mezinárodní smlouvy nejsou přímého vnitrostátního použití schopná – pokud se neobracejí na subjekty vnitrostátního práva nebo jim stanoví práva a povinnosti pouze podmíněčně, nejasně či neurčitě.¹⁶

Takováto přímo proveditelná ustanovení obsahuje právě Evropská úmluva o vydávání ze dne 13. prosince 1957, a tak tedy prvním krokem České republiky k implementaci rámcového rozhodnutí bylo vyloučení aplikace této úmluvy, a to učiněním prohlášení podle článku 28 odstavce 3 Evropské úmluvy o vydávání, které bylo doručeno generálnímu tajemníkovi Rady Evropy dne 14.ledna 2005. V tomto prohlášení došlo k vyloučení aplikace této úmluvy a jejích dodatků vůči členským státům Evropské unie, které aplikují evropský zatýkací rozkaz. Kromě oznámení, že Česká republika přijala právní předpisy k provedení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, obsahuje toto prohlášení dále 3 podstatné body, a to, že Česká republika:

- bude uplatňovat nově přijatou právní úpravu ve vztahu ke členským státům Evropské unie, které rovněž uplatňují právní předpisy k provedení rámcového rozhodnutí (tato část měla význam ve vztahu k Itálii, která provedla rámcové rozhodnutí až 14. května 2005)
- bude nadále aplikovat Evropskou úmluvu o vydávání s jejími dodatkovými protokoly na skutky spáchané před 1.11.2004 (v současné době už tomu tak není, jak bude rozebráno níže)

¹⁶ FENYK, Jaroslav, KLOUČKOVÁ, Světlana. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2005, str. 186-187.

- ve vztazích s Rakouskem a Slovenskem bude nadále používat ustanovení dvoustranných smluv týkající se používání jazyka, na jejichž základě se evropské zatýkácí rozkazy a další písemnosti zasílají bez překladu do úředního jazyka dožádaného státu.

Druhým krokem k zavedení evropského zatýkácího rozkazu bylo přijetí dvou novel, a to novely trestního zákona č. 537/2004 Sb. a trestního řádu č. 539/2004 Sb. Tato novela se však zdála být v rozporu s ústavním pořádkem, a proto vláda předložila vedle návrhu novely trestního zákona a trestního řádu také návrh změny Listiny základních práv a svobod.

6.2. Vládní návrh změny Listiny

Podle návrhu novely, která v době, kdy vláda navrhovala změnu Listiny, ještě nebyla schválena, by mohli být občané České republiky na základě evropského zatýkácího rozkazu vydáváni do zemí EU. Protože v čl. 14 odst. 4 Listiny základních práv a svobod je výslovně uvedeno, že *"Občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti"*, předložila vláda také návrh na doplnění tohoto ústavního zákona o nový článek 14 odst. 5 tak, aby změny trestního zákona a trestního řádu byly v souladu s Listinou.

Vláda předložila Poslanecké sněmovně návrh, kterým se měl změnit ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. V čl. 14 Listiny se měl za odst. 4 vložit nový odst. 5 tohoto znění: *"Občan může být vydán členskému státu Evropské unie k trestnímu stíhání nebo k výkonu trestu odnětí svobody, pokud to vyplývá ze závazků České republiky jako členského státu Evropské unie, které nelze omezit ani vyloučit."* Dosavadní odst. 5 se označuje jako odst. 6. Tato změna ústavního zákona měla nabýt účinnosti dnem vstupu smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii v platnost.¹⁷

Přestože návrh změny Listiny neprošel ani prvním čtením v Poslanecké sněmovně hladce, byl nakonec propuštěn do čtení druhého. Stalo se tak zřejmě i zásluhou argumentu ministra spravedlnosti, který zdůraznil, že ČR, pokud jde o evropský zatýkácí rozkaz, nemá žádný prostor pro manévrování a případná neschopnost dostát závazkům z rámcového rozhodnutí o evropském zatýkáčím rozkazu by pro ČR mohla mít závažné důsledky v podobě sankcí ze strany orgánů Evropské unie. Uvedl, že

¹⁷ VANTUCH, Pavel. Evropský zatýkácí rozkaz. *Právní rádce*, 2004, č. 4, s. 61-64.

na setkáních a schůzích ministrů spravedlnosti EU, jichž se naše republika již zúčastňuje, je tato otázka předmětem neustálých dotazů a jednání a členské státy a státy, které mají přistoupit, jsou žádány, aby referovaly o postupu implementace této zásadní evropské normy pro boj s organizovaným zločinem a terorismem, jak to postupuje v jejich zemích.¹⁸

Ve druhém čtení návrhu zaznívali argumenty pro i proti změně Listiny. Co se týká návrhů proti změně listiny, uvedu například vyjádření jistého poslance, který hovořil o právu občana být chráněn svým státem a nebýt nucen opustit území své vlasti tak, jak to zakotvuje čl. 14 odst. 4 Listiny a nesouhlasil s výkladem, který říká, že se toto ustanovení nevztahuje na pachatele trestných činů.¹⁹ Další poslankyně citovala autory, podle nichž žádný občan ČR nemůže být za žádných okolností, žádným rozhodnutím státu, ani zákonem, aktem výkonné moci, ani rozhodnutím soudu nucen k opuštění své vlasti a rozhodnutí občana opustit ČR musí být rozhodnutím občana samotného.²⁰

Z argumentů pro změnu Listiny uvedu například ten, že Česká republika se nemůže pohybovat na úrovni uzavřeného, nikomu nepřístupného, výjimečného území, kde všechno může být jinak, než je někde jinde, kam bude možné prchat před trestním stíháním, kde efektivně nebude platit totéž, co v jiných státech EU.²¹

Střet názorů v poslanecké sněmovně skončil nepřijetím novelizace Listiny ve druhém čtení. Přesto, že sněmovna ústavní změnu odmítla, návrh novely trestního zákona a trestního řádu byl propuštěn do 3. čtení a následně schválen, což mělo za následek další spor o ústavnost, který řešil Ústavní soud, o kterém budu ještě ve své práci pojednávat.

6.3. Novelizovaná ustanovení trestního zákona a trestního řádu

Jak již bylo řečeno, jedním z kroků k přijetí rámcového rozhodnutí Rady o evropském zatýkacím rozkazu bylo přijetí novely trestního zákona č. 537/2004 Sb. a trestního řádu č. 539/2004 Sb.

¹⁸ Srov. blíže vystoupení ministra spravedlnosti Karla Čermáka ve Sněmovně při 1. čtení k vládnímu návrhu ústavního zákona č. 2/1993, Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. (sněmovní tisk 513)

¹⁹ Srov. blíže vystoupení poslance Jiřího Pospíšila (sněmovní tisk 513)

²⁰ Srov. blíže vystoupení poslankyně Evy Dundáčkové (sněmovní tisk 513)

²¹ Srov. blíže vystoupení ministra spravedlnosti Karla Čermáka ve Sněmovně při 2. čtení k vládnímu návrhu ústavního zákona č. 2/1993, Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. (sněmovní tisk 513)

Než byly tyto novely přijaty, musely projít vetem prezidenta Václava Klause. Prezident svoje argumenty zdůvodňující využití veta rozdělil na legislativní a politické a státoprávní.²² Mezi legislativními argumenty Václav Klaus uvedl, že změna obou zákonů je v rozporu s Listinou základních práv a svobod, a to zejména vzhledem k prolomení zásady nevzdávání vlastních občanů, jelikož v Listině stojí, že občan České republiky nemůže být nucen k opuštění své vlasti. Prezident uvádí, že tento rozpor mohl být vyřešen změnou Listiny základních práv a svobod, jejíž návrh ovšem Parlament České republiky nepřijal, a že své prezidentské veto přijímá jako projev respektu kvůli Parlamentu České republiky, projevené jím jako orgánem ústavodárným. Mezi legislativními argumenty je dále zmíněna zásada dvojí trestnosti, k jejímuž prolomení by přijetím novel došlo. Tato zásada je jedním ze základních prvků našeho řádu a Václav Klaus se obává, že v důsledku jejího prolomení by český občan mohl být potrestán za jednání, které v našem státě není trestné. Jako možné východisko pro tento problém uvedl, že by se ve Sbírce zákonů musela neustále aktualizovat všechna ustanovení všech zemí Evropské unie, podle kterých by náš občan mohl být trestán, aby měl občan možnost se seznámit s právním řádem ostatních členských zemí. Dále prezident uvádí, že tyto novelizace byly původně koncipovány jako příspěvek k boji s terorismem, ale evropský zatýkácí rozkaz se vztahuje i na trestné činy jako je podvádění, padělání, znásilnění či loupež, které není možné chápat jako součást boje proti terorismu. Mezi státoprávními důvody Klaus uvedl, že ochrana vlastních občanů je jedním ze základních atributů každého státu, a v okamžiku, kdy stát na tuto garanci ochrany rezignuje, přestává být v očích občanů zárukou jejich práv a jistot. Tyto dva zákony jsou příkladem „tiché demontáže státní suverenity a nezávislosti“. Nejedná se zde totiž pouze o trestní zákon či trestní řád, ale o nepřímou novelu Ústavy a Listiny základních práv a svobod, ovšem hlasováno o nich bylo jako o zákoně běžném a k přijetí stačila prostá většina. Klaus nesouhlasí s argumenty, že ustanovení Listiny o opuštění vlasti se týká pouze jejího trvalého opuštění a nikoli opuštění dočasného. Zcela absurdní shledává prezident argumentaci, podle které pokud nezavedeme evropský zatýkácí rozkaz, stane se naše země eldorádem zločinců a mafií, jelikož naše Listina nebrání vydávat příslušníky jiných zemí, ale pouze naše občany.

²² Srov. KLAUS, Václav. *Vysvětlení důvodů prezidentského veta novely trestního zákona a trestního řádu*. Tisková sdělení, 23.8.2004. Dostupné na www.klaus.cz.

Nicméně Klausovo veto bylo přehlasováno a novely dne 1.11.2004 nabyly účinnosti, což sice znamenalo nedodržení lhůty vyplývající z Rámcového rozhodnutí, tedy aby implementace byla provedena nejpozději ke dni vstupu České republiky do Evropské unie (tedy k 1.5.2004), ale rámcové rozhodnutí neobsahuje za pozdní transpozici do vnitrostátních řádů členských států žádnou sankci.

Co se týká novelizace trestního zákona, byl v § 21 za odst. 1 vložen nový odst. 2, tohoto znění: „Občan České republiky může být předán jinému členskému státu Evropské unie pouze na základě evropského zatýkacího rozkazu.“

Mnohem rozsáhlejší novelizace se týkala trestního řádu, která zahrnovala úpravu samotného předávání na základě evropského zatýkacího rozkazu, a to v §403 až 422 hlavy dvacáté páté, oddílu třetího nazvaného Zvláštní ustanovení pro předávání osob mezi členskými státy Evropské unie na základě evropského zatýkacího rozkazu.

Původně se nová ustanovení trestního řádu vztahovala pouze na skutky spáchané po 1.11.2004, což bylo v rozporu s článkem 32 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, který stanoví, že Žádosti obdržené po 1.1.2004 se řídí pravidly, která přijmou členské státy k provedení tohoto rámcového rozhodnutí. Česká republika za toto nedodržení podmínek rámcového rozhodnutí sklídila velkou kritiku ze strany Evropské unie. Tento problém byl vyřešen přijetím změny prováděcího zákona, který vstoupil v platnost dne 1. července 2006. Kromě toho Česká republika nyní přijímá a vydává zatýkací rozkazy na základě činů, které byly spáchány přede dnem 1. listopadu 2004, pokud se netýkají jejich státních příslušníků. V souvislosti s trestnými činy, které spáchali občané České republiky přede dnem 1. listopadu 2004, je tedy možné provést předání pouze na základě Evropské úmluvy o vydávání a jejích protokolů. Nicméně nadále u nás přetrvávají některé nedostatky v používání, jako je podmínka vzájemnosti, kterou Česká republika aplikuje na trestné činy spáchané jejími občany i po dni 1. listopadu 2004, či konverze trestu uloženého státnímu příslušníkovi v jiném členském státě.

6.4. Soulad evropského zatýkacího rozkazu s ústavním pořádkem ČR

Pochybnosti o ústavnosti implementace eurozatykače do českého právního řádu vyvrcholily tím, že novely trestního zákona a trestního řádu byly napadeny u Ústavního soudu České republiky. Skupina poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České

republiky a skupina senátorů Senátu Parlamentu České republiky podala Ústavnímu soudu návrh na zrušení § 21 odst. 2 TZ a § 403 odst. 2, § 411 odst. 6 písm. e), § 411 odst. 7 a § 412 odst. 2 TR. Podle navrhovatelů je napadená úprava v rozporu s

- 1) čl. 14 odst. 4 Listiny, podle něhož občan nesmí být nucen k opuštění své vlasti,
- 2) čl. 39 Listiny, podle kterého: „jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit“.²³

Plénium Ústavního soudu návrh na zrušení předmětných ustanovení odmítlo.²⁴

Ústavní soud uvedl, že z článku 1 odst. 2 Ústavy ČR, ve spojení s principem spolupráce, stanoveným čl. 10 Smlouvy ES, vyplývá ústavní princip, podle něhož mají být domácí právní předpisy, včetně ústavy, interpretovány souladně s principy evropské integrace a spolupráce komunitárních orgánů a orgánů členského státu. Pokud tedy existuje několik interpretací Ústavy, jejíž součástí je Listina základních práv a svobod, přičemž jen některé z nich vedou k dosažení závazku, který převzala Česká republika v souvislosti se svým členstvím v EU, je nutno volit výklad, který podporuje realizaci tohoto závazku, a nikoli výklad, který tuto realizaci znemožňuje.

Dále Ústavní soud uvádí, že není opodstatněné tvrzení navrhovatelů, že by vnitrostátním přijetím Evropského zatýkacího rozkazu byl narušen trvalý vztah mezi občanem a státem. Občan předaný k trestnímu řízení do členského státu EU zůstává, i v době trvání tohoto řízení, pod ochranou českého státu. Evropský zatýkací rozkaz umožňuje toliko časově omezené předání občana k jeho stíhání v členském státě EU, přičemž po skončení tohoto řízení mu nic nebrání vrátit se zpět na území ČR.

Ustanovení čl. 14 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, podle jehož věty první má každý občan právo na svobodný vstup na území republiky, a podle věty druhé občan nemůže být nucen k opuštění své vlasti, zcela jistě znemožňuje vyloučit českého občana ze společenství občanů České republiky, jako demokratického státu, k němuž ho váže pouto státního občanství. Ovšem nelze bez dalších argumentů, jednoznačně odpovědět, zda a nakolik vylučuje časově omezené předání občana do členského státu EU pro tam probíhající trestní řízení, pokud má právo se po skončení tohoto řízení vrátit do vlasti. Pojem zákazu „nucení k opuštění vlasti“ lze interpretovat jak extenzivně, tak restriktivně. Ústavní soud usuzuje, že pro posouzení významu tohoto ustanovení Listiny

²³ TOMÁŠEK, Michal. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde Praha, 2009, str. 348.

²⁴ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 3. května 2006, sp. zn. Pl. ÚS 66/04.

základních práv a svobod mají své místo zejména historické motivy přijetí této úpravy. Ustanovení článku 14 odst. 4 věty druhé Listiny základních práv a svobod se poprvé objevilo v rámci čl. 15 odst. 2 návrhu Listiny základních práv a svobod, ve zprávě ústavně právních výborů Sněmovny lidu a Sněmovny národů, ze dne 7. ledna 1991. Ústavní soud se shoduje jak s navrhovateli, tak s účastníky tohoto řízení, že zkušenost se zločiny komunistického režimu hrála, při utváření Listiny základních práv a svobod, nepominutelnou roli. Tuto roli sehrála i při tvorbě současného čl. 14 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, na přelomu let 1990 a 1991, tehdy ještě zcela nedávná zkušenost, spojená zejména s akcí „Asanace“, při níž komunistický režim nutil nepohodlné osoby k opuštění republiky. Historický výklad tedy svědčí pro to, že ustanovení čl. 14 odst. 4 Listiny základních práv a svobod se nikdy netýkalo extradice.

Dále se Ústavní soud zabývá statutem občanství EU, ze kterého plynou mnohé výhody, a proto je třeba také akceptovat jistou míru odpovědnosti. Vyšetřování a potírání trestné činnosti, k níž dochází v evropském prostoru, není možno úspěšně realizovat v rámci jednotlivého členského státu, ale vyžaduje širokou mezinárodní spolupráci. Současný standard ochrany základních práv uvnitř Evropské unie nezavdává, podle Ústavního soudu, žádné příčiny se domnívat, že tento standard ochrany základních práv, skrze uplatňování principů z nich plynoucích, má nižší kvalitu než ochrana poskytovaná v ČR.

Co se týká objektivního významu čl. 14 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, při současné realitě EU, založené na vysoké mobilitě občanů v rámci celého unijního prostoru, by neměl být tento článek vykládán tak, že neumožňuje ani časově omezené předání občana do jiného členského státu za účelem trestního řízení o trestném činu spáchaným tímto občanem v tomto státě, pokud je garantováno, že po skončení trestního řízení bude, na vlastní žádost, předán zpět do ČR k případnému výkonu trestu. Časově omezené předání občana k trestnímu řízení, probíhajícímu v jiném členském státě EU, podmíněné jeho následným opětovným předáním do vlasti, tedy není a nemůže být nucením k opuštění vlasti. Obdobně lze upozornit na úpravu, podle níž občan ČR nebo osoba s trvalým pobytem v ČR bude předán k výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného léčení nebo ochranné výchovy do jiného členského státu Unie jen se svým souhlasem. Z toho plyne, že bez svého souhlasu nebude do zahraničí k výkonu trestu odnětí svobody nikdo předán.

Právo občana na ochranu ze strany státu by bylo porušeno zejména, pokud by občan byl předán k trestnímu řízení do státu, kde by standardy trestního řízení

nesplňovaly požadavky kladené na trestní řízení českým ústavním pořádkem, např. v situaci, kdy by bylo reálně ohroženo právo občana na spravedlivý proces či by byl vystaven mučení nebo nelidskému zacházení, tak tomu ovšem u eurozatykače není. Všechny členské státy EU jsou signatáři Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, proto nemůže být občan významněji dotčen na svých právech tím, že o jeho trestní věci bude rozhodováno v jiném členském státě Unie. Česká Listina základních práv a svobod totiž rovněž vychází z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod.

Za jistou pojistku, zaručující ochranu českého občana na ústavně-právní úrovni, označil Ústavní soud ustanovení § 377 tr. řádu, podle něhož žádosti orgánu cizího státu nelze vyhovět, jestliže by jejím vyřízením byla porušena Ústava ČR nebo takové ustanovení právního řádu České republiky, na kterém je třeba bez výhrady trvat, anebo jestliže by vyřízením žádosti byl poškozen jiný významný chráněný zájem České republiky.

Dále Ústavní soud upozorňuje na možnost osoby, která má být předána do jiného státu EU, podat proti příslušným opatřením orgánů činných v trestním řízení stížnost, která má odkladný účinek (§ 411 odst. 5 TŘ), a eventuálně též ústavní stížnost, přičemž po dobu, během níž Ústavní soud rozhoduje, lhůty k předání osoby neběží (§ 415 odst. 3 TŘ). Těmito ustanoveními je zachována ochrana občana, případně i jiné osoby, která má být předána k trestnímu řízení, a současně je zachována podmínka, že v důsledku předání vyžádané osoby nebude v individuálním případě dotčen ústavní pořádek České republiky.

Lze tedy shrnout, že dle Ústavního soudu tak není opodstatněné tvrzení, že by vnitrostátní úpravou evropského zatýkacího rozkazu byl narušen vztah mezi občanem a státem. Občan předaný k trestnímu řízení do jiného členského státu EU zůstává, i v době trvání trestního řízení, pod ochranou členského státu. Evropský zatýkací rozkaz umožňuje toliko časově omezené předání občana pro jeho stíhání v členském státě Unie, pro konkrétně vymezený skutek, přičemž po skončení tohoto trestního řízení mu nic nebrání vrátit se zpět (event. k výkonu trestu na území České republiky). Trestní řád specifikuje důvody, za kterých k předání osoby do jiného členského státu nedojde (zejm. §411 TŘ). Občan má právo bránit se proti opatřením orgánů činných v trestním řízení opravnými prostředky, které mají odkladný účinek (viz. § 411 odst. 5 TŘ), nevyjímaje

ani případnou ústavní stížnost. V případě, kdy by předáním občana došlo k porušení ústavního pořádku, k předání občana nedojde.²⁵

Ústavní soud se neztotožňuje s argumentací navrhovatelů, kteří tvrdí, že § 412 odst. 2 tr. řádu je v rozporu s čl. 39 Listiny základních práv a svobod, protože tato úprava nijak nedefinuje trestné činy, nevyžadující oboustrannou trestnost. Pokud by se jednalo o hmotněprávní předpis, zakotvující trestnost jednání jen jeho pojmenováním bez jakékoliv zákonné definice, došlo by jistě k rozporu s čl. 39 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud ovšem vychází ze skutečnosti, že § 412 odst. 2 tr. řádu není ustanovením hmotněprávním, ale procesněprávním. Předání podle Evropského zatýkacího rozkazu ještě není uložením trestu ve smyslu čl. 39 a čl. 40 Listiny základních práv a svobod.

Výčet trestných činů v § 412 odst. 2 tr. řádu, resp. čl. 2 odst. 2 Rámcového rozhodnutí, obecně odpovídá jednáním, která jsou trestná i podle českého práva, byť tomu nemusí přesně odpovídat název příslušného trestného činu. Výčet trestných činů, které nevyžadují oboustrannou trestnost, není dán proto, že by se předpokládalo, že některé z těchto jednání není trestným činem v kterémkoli z členských států, nýbrž právě naopak, že jde o jednání, která, s ohledem na sdílené hodnoty, jsou trestná ve všech členských zemích EU. Důvodem tohoto výčtu je uspíšení vyřízení Evropského zatýkacího rozkazu, protože odpadne procedura zjišťování trestnosti takového činu podle českého práva. Opuštěním principu oboustranné trestnosti ve vztahu k členským státům EU ČR nijak neporuší princip legality. Obecně řečeno, požadavek oboustranné trestnosti může být, jako pojistka, opuštěn ve vztahu mezi členskými státy EU, které mají takovou úroveň vzájemného sblížení hodnot a vzájemné důvěry, že už necítí potřebu lpět na tomto principu.

Pokud jde o místo spáchání trestného činu, předání českého občana nebo jiné osoby, oprávněně se zdržující na území ČR, za účelem jeho trestního stíhání do jiného členského státu EU, bude pravidelně připadat v úvahu pouze tehdy, pokud ke spáchání trestného činu, došlo nikoli v České republice, ale v jiném členském státě Unie. Pokud dojde ke spáchání trestného činu dílem v zahraničí, dílem v ČR, bude připadat v úvahu trestní stíhání v České republice. Tím vznikne překážka pro předání dané osoby k trestnímu řízení do zahraničí [srov. § 411 odst. 6 písm. d) TR], pokud nebude, s ohledem na povahu daného jednání, účelnější stíhání v jiném členském státě EU, např. proto, že v

²⁵ TOMÁŠEK, Michal. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde Praha, 2009, str. 352.

tomto státě je rozhodující důkazní materiál, skutek se odehrál převážně v tomto státě, atp.

S ohledem na výše zmíněné i další závěry Ústavní soud stížnost 3.5.2006 zamítl. Dalo by se říci, že Ústavní soud tímto svým rozhodnutím vyjádřil proevropský postoj České republiky, ale zároveň zachoval úctu k ustanovením ústavního pořádku naší země. Česká republika se tímto svým rozhodnutím odlišuje od některých jiných států, jako je Polsko, Německo či Kypr, které se kvůli implementaci eurozatykače rozhodli pro ústavní změny, zatímco český Ústavní soud naopak potvrdil vnitrostátní ustanovení a jejich soulad s Ústavou. Ovšem Česká republika není v tomto směru ani výjimkou, podobně jako ona vyřešily implementační problémy například Portugalsko nebo Řecko.

7. Srovnání předávání na základě evropského zatykače s tradiční extradicí

Předávání na základě evropského zatykácího rozkazu nahradilo v členských státech Evropské unie systém extradice, který ovšem členské státy dále používají při spolupráci v trestních věcech se státy nečlenskými. Nový systém předávání představuje zjednodušení a urychlení stíhání pachatelů trestných činů, což je v rámci zachování bezpečnosti v Evropské unii velký přínos. Samotné zavedení tohoto systému bylo možné pouze díky vzájemné důvěře mezi státy v jejich národní právní řády.

Pro mou práci jsem zvolila srovnání těchto dvou systémů z pohledu práva Českém republiky.²⁶

První rozdílností, kterou zmíním je **odstranění administrativní fáze vydávacího řízení**. Klasické vydávací řízení má dvě fáze, a to fázi justiční a administrativní. V rámci justiční fáze vydávacího řízení probíhá jednak předběžné šetření státního zástupce a jednak rozhodování krajského soudu o přípustnosti či nepřípustnosti vydání. V rámci administrativní fáze ministr spravedlnosti rozhoduje o vydání či nevydání hledané osoby. Trestní řád umožňuje sice takzvané zkrácené vydávací řízení, a to v případě, že hledaná osoba před soudem prohlásí, že souhlasí se svým vydáním do dožadujícího státu, potom odpadá justiční fáze řízení a případ je ihned předán přímo ministru spravedlnosti k rozhodnutí o vydání, ale to byla doposud jediná možnost zjednodušení řízení. Kdežto v případě řízení na základě eurozatykače naopak odpadá fáze administrativní, tj. rozhodování ministra spravedlnosti, a o předání rozhodují přímo krajské soudy.

Dalším zjednodušením je **přímý právní styk justičních orgánů**. Při vydávání mezi sebou komunikují justiční orgány států pouze přes své ústřední justiční orgány, kterými jsou nejčastěji ministerstva spravedlnosti. Tento proces komunikace je možné zjednodušit formou mezinárodních smluv, například dosud bylo možné na základě dvoustranné smlouvy v přímém styku žádat dodatkové informace ve vydávacím řízení ze Spolkové republiky Německo. Naopak zavedením evropského zatykácího rozkazu se zavádí i zásada přímého styku justičních orgánů, která v podstatě znamená, že v řízení o předání bude doručováno přímo vykonávajícímu soudu. Tuto zásadu přímého styku však nelze chápat tak, že by vylučovala, aby v případě jakýchkoli problémů státní

²⁶ Srov. FENYK, Jaroslav, KLOUČKOVÁ, Světlana. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2005, str. 190 a násled.

zástupce nebo soudce kontaktoval ústřední orgány – mezinárodní odbory Ministerstva spravedlnosti nebo Nejvyššího státního zastupitelství nebo odbor mezinárodní policejní spolupráce, oddělení SIRENE Policejního prezidia. Role ústředních orgánů má být při předávání na základě evropského zatýkacího rozkazu omezena pouze na praktickou a administrativní pomoc pokud jde o doručení a převzetí tohoto rozkazu a o další úřední korespondenci, která s tím souvisí, je-li to nutné kvůli organizaci vnitrostátního soudního systému členského státu.

Důležitou novinkou která je přínosem v rámci rychlosti řízení o předání je **stanovení lhůt pro rozhodování**. Jednotlivé lhůty se odvíjí od konkrétního způsobu vedení řízení. Pokud je ve věci vedeno zkrácené předávací řízení - které probíhá v případě, že vyžádaná osoba prohlásí před soudem, že souhlasí se svým předáním do vyžadujícího státu – soud má rozhodnout o evropském zatýkacím rozkazu do 10 dnů od souhlasného prohlášení vyžádané osoby. Nelze-li ve výjimečném případě rozhodnout v této lhůtě, soud má rozhodnout ve lhůtě prodloužené o dalších 30 dnů, čili rozhodnutí by v případě zkráceného předávacího řízení nemělo trvat déle než 40 dnů od souhlasného prohlášení vyžádané osoby. Pokud neprobíhá zkrácené předávací řízení, soud má rozhodnout do 60 dnů od zadržení hledané osoby, a opět lze ve výjimečných případech rozhodnout ve lhůtě prodloužené, a to o 30 dnů, čili rozhodnutí by nemělo trvat déle než 90 dnů od zadržení hledané osoby. Trestní řád počítá se dvěma případy, kdy může dojít k přerušení běhu těchto lhůt, a to jednak při přezkoumávání existence výsad a imunit a jednak při rozhodování o ústavní stížnosti podané hledanou osobou. V případě přezkoumávání existence výsad a imunit závisí postup státního zástupce, který koná ve věci předběžné šetření, na tom, kdo příslušné výsady a imunity osobě udělil a zda vyplývají z právního řádu České republiky nebo z právního řádu cizího státu nebo z mezinárodního práva. Pokud byla výsada udělena českým orgánem, státní zástupce jej sám požádá o zbavení imunity. Pokud je ovšem ke zbavení imunity či výsady příslušný orgán jiného státu, mezinárodní organizace nebo Evropské unie, státní zástupce o tom neprodleně informuje orgán, který zatýkací rozkaz vydal. Lhůty potom začínají běžet po doručení informace o zbavení imunity. Druhým zmiňovaným případem je podání ústavní stížnosti hledanou osobou, kdy lhůty začínají běžet ode dne doručení rozhodnutí Ústavního soudu o této stížnosti. Je ovšem třeba pamatovat také na případy, kdy je třeba vyžádat dodatekové informace – například pokud je třeba dokládat oboustrannou trestnost - od orgánu státu, který eurozatykač vydal, a tento orgán je neposkytne ve stanovené lhůtě. V případě překročení kterékoli z výše uvedených lhůt

neznamená povinnost propuštění osob z předběžné vazby, ale pouze povinnost o této skutečnosti a důvodech překročení těchto lhůt:

- orgán jiného členského státu, který eurozatykač vydal
- Evropskou jednotku pro justiční spolupráci (Eurojut)

Co je u předávacího řízení nezanedbatelnou změnou oproti řízení vydávacímu je **povinnost předat vyžádanou osobu**. Z této povinnosti stanovuje Rámcové rozhodnutí obligatorní i fakultativní výjimky, o čemž bylo pojednáno v rámci páté kapitoly mé práce. Do českého trestního řádu byly tyto výjimky včleněny ve formě dvou případů, kdy v prvním je využije státní zástupce v průběhu předběžného šetření a evropský zatýkací rozkaz vrátí a ve druhém rozhodne soud, že osoba předána nebude. Státní zástupce vrátí evropský zatýkací rozkaz orgánu vyžadujícího státu, jestliže:

- došlo k úmrtí vyžádané osoby,
- vyžádaná osoba není podle právního řádu České republiky vzhledem ke svému věku trestně odpovědná za jednání, pro které je evropský zatýkací rozkaz vydán,
- vyžádanou osobu nelze zadržet,
- vyžádaná osoba se zdržuje mimo území České republiky nebo místo jejího pobytu není známo,
- eurozatykač byl doručen po právní moci rozhodnutí o předání nebo vydání vyžádané osoby
- v případě předchozího vydání z nečlenského státu nebyl dán souhlas tohoto státu s dalším předáním osoby do jiného státu,
- v případě předchozího vydání z členského státu nebyl dán souhlas tohoto státu s dalším předáním osoby
- ve vyžadujícím státě došlo k promlčení trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření.

Zamítnutí předání vyžádané osoby soudem je možné, jestliže:

- čin není trestný podle práva obou států, pokud nejde o jednání, pro které platí výjimka ze zásady oboustranné trestnosti, což neplatí v případě fiskálních trestných činů, kdy Česká republika nemůže odmítnout vykonat zatykač z důvodu, že její právní předpisy neukládají stejný druh daně či cla nebo neobsahují stejnou úpravu daní, cel a měny jako právo státu, který evropský zatykač vydal,

- na daný trestný čin byla v České republice udělena amnestie, anebo je trestní stíhání či výkon trestu podle českého práva promlčeny, jestliže stíhání tohoto trestného činu spadá do působnosti českých trestních právních předpisů,
- osoba byla již v České republice nebo v cizím státě za daný trestný čin pravomocně odsouzena a trest byl již vykonán, nebo je právě vykonáván, nebo ho již nelze vykonat, nebo bylo trestní řízení pravomocným rozhodnutím skončeno, nebylo-li takové rozhodnutí v předepsaném řízení zrušeno,
- vyžádaná osoba je v České republice trestně stíhána za stejný čin, pro který je zatykač vydán,
- nebo pokud je tato osoba občanem České republiky nebo zde má trvalý pobyt, její vydání se vyžaduje k výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného léčení nebo ochranné výchovy a osoba před soudem prohlásí, že se odmítá podrobit výkonu tohoto trestu nebo ochranného opatření ve vyžadujícím státě.

Další významnou novinkou je **povinnost předávat vlastní občany**. Jelikož zásada nevydávání vlastních občanů je jednou ze zásad vydávacího řízení uplatňovanou ve většině členských států Evropské unie, přinesla tato nová povinnost řadu problémů s implementací eurozatykače v mnoha členských státech, jak už jsem o tom pojednávala výše v mojí práci. Do českého právního řádu byla povinnost předávat vlastní občany včleněna jednak do trestního zákona, kde v §21 odst. 2 je stanoveno, že občan České republiky může být předán jinému členskému státu Evropské unie pouze na základě evropského zatykáckého rozkazu, a jednak je také tato povinnost samozřejmě stanovena v ustanoveních trestního řádu. Žádá-li jiný členský stát předání českého občana pro účely výkonu trestu odnětí svobody, je podstatné, zda tento občan s předáním pro tento účel souhlasí, protože v případě, že nesouhlasí, je to důvodem pro zamítnutí předání soudem. V takovém případě ovšem vzniká našemu státu povinnost uznat rozhodnutí soudu jiného členského státu o uložení trestu odnětí svobody a vykonat ho na svém území. Pokud vyžadující stát žádá o předání občana České republiky pro účely trestního stíhání a tento občan a tento občan před soudem prohlásí, že nesouhlasí s tím, aby v jiném členském státě vykonával trest odnětí svobody, pokud by mu byl takový trest uložen, soud v rozhodnutí o předání uvede podmínku, že pro případ uložení tohoto trestu musí

být tento občan vrácen na území České republiky a ta je opět povinná zajistit výkon rozhodnutí na svém území. Ovšem podmínkou pro takovýto postup je poskytnutí záruky vyžadujícím členským státem, že osobu k výkonu trestu odnětí svobody či ochranného opatření do České republiky předá, v opačném případě soud předání opět zamítne. V tomto případě vzhledem k uplatňování zásady legality a oficiality v trestním řízení v České republice, bude třeba vždy zvážit zahájení úkonů trestního řízení i v České republice a o takovém zahájení trestního řízení proti našemu občanovi bude třeba vždy vyrozumět orgán, který evropský zatýkací rozkaz vydal, aby bylo možné dospět k dohodě, který stát povede toto trestní řízení.

Řízení na základě evropského zatýkacího rozkazu se od tradičního vydávacího řízení odlišuje také odstraněním principu přezkouvání oboustranné trestnosti u vybraných kategorií trestných činů. Tato změna oproti extradici byla další změnou, která vyvolala v mnohých členských státech Evropské unie vlnu nevole a pochyb o souladu odstranění oboustranné trestnosti s ústavními pořádky některých členských států. V rámci řízení na základě evropského zatýkacího rozkazu tedy dochází ke zrušení zásady přezkouvání oboustranné trestnosti, ale pouze u vybraných kategorií trestných činů, které jsou vyjmenovány v článku 2 odstavci 2 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, a které jsem již výše ve své práci uváděla. Proto, aby u těchto kategorií nebyla oboustranná trestnost zkoumána přistupuje ještě jedna podmínka a to ta, že ve vyžadujícím členském státě musí být možné za předmětný trestný čin uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření s horní hranicí sazby v délce nejméně tři roky. Některé členské státy včetně České republiky implementovali tyto kategorie trestných činů do svých národních právních řádů v doslovném znění ustanovení článku 2 odstavce 2 rámcového rozhodnutí, některé státy se pokusily přiřadit k těmto kategoriím trestných činů své vlastní skutkové podstaty, které podle nich těmto kategoriím odpovídají. Pokud je v evropském zatýkacím rozkazu uvedeno, že předmětný trestný čin spadá pod jednu z těchto kategorií, potom není nutné od orgánu, který zatýkací rozkaz vydal, vyžadovat zaslání znění ustanovení trestního zákona týkající se právní kvalifikace skutku a promlčení. A naopak, pokud trestný čin pod žádnou z těchto kategorií nespadá, je třeba znění těchto ustanovení vyžádat vždy, pokud nejsou v evropském zatýkacím rozkazu uvedena. A i v případě, že evropský zatýkací rozkaz uvádí, že předmětný trestný čin do některé z kategorií spadá, je státní zástupce či soud

oprávněn si od orgánu, který zatykač vydal, vyžádat dodatkové informace, pokud má pochybnosti o tom, že:

- popis skutku je dostatečný, tzn. že skutek není popsán tak, aby nemohl být zaměněn s jiným skutkem,
- skutek není ve vyžadujícím členském státě promlčen,
- skutek skutečně spadá pod jednu z vyjmenovaných kategorií jednání.

8. Práva vyžádané osoby

Rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu stanoví ve svém článku 11 odstavci 1, že „*je-li vyžádaná osoba zatčena, vykonávající justiční orgán ji v souladu se svým vnitrostátním právem informuje o evropském zatýkacím rozkazu a jeho obsahu, a rovněž o tom, že může souhlasit s předáním vystavujícímu justičnímu orgánu*“.

Prvním právem vyžádané osoby, které z tohoto ustanovení rámcového rozhodnutí vyplývá, je tedy **právo být seznámen s obsahem evropského zatýkacího rozkazu**. Toto právo vyplývá v trestním řádu České republiky z ustanovení §410. Hledaná osoba musí být vyslechnuta ihned po svém zadržení a to k důvodům svého zadržení. Dále s tímto souvisí povinnost státního zástupce vyslechnout hledanou osobu nejpozději po obdržení originálu evropského zatýkacího rozkazu.

Hledaná osoba dále musí být orgány vystavujícího členského státu informována o tom, že může **souhlasit s předáním vystavujícímu justičnímu orgánu**. V českém trestním řádu je možnost tohoto souhlasu spojena s možností **vzdání se práva na uplatnění zásady speciality** a to v § 413. V případě obou prohlášení je třeba toto prohlášení učinit před příslušným soudem do protokolu. Hledanou osobu je třeba rovněž poučit o právních následcích tohoto souhlasu, tj. o zkráceném předávacím řízení, stejně jako o právních následcích prohlášení o vzdání se uplatnění zásady speciality, tj. o tom že osobu bude možné po předání stíhat i za jiné skutky, kterých se dopustila před svým předáním, než které byly uvedeny v evropském zatýkacím rozkazu. Rámcové rozhodnutí pro tento případ dále stanoví v článku 13, že protokol o souhlasu hledané osoby s předáním nebo obsahující prohlášení o vzdání se zásady speciality musí být vyhotoven takovým způsobem, aby bylo zřejmé, že tato osoba tak učinila dobrovolně a s plným vědomím důsledků, proto toto prohlášení osoba podle českého právního řádu činí za přítomnosti obhájce.

Dále stanoví rámcové rozhodnutí v článku 11 odstavci 2, že „*vyžádaná osoba, která je zatčena za účelem výkonu evropského zatýkacího rozkazu, má v souladu s vnitrostátním právem vykonávajícího členského státu právo na právního zástupce a tlumočníka*“.

Trestní řád České republiky stanoví **právo na obhajobu**, přesněji řečeno povinnost nutné obhajoby, v řízení o dalším předání do jiného členského státu Evropské unie. Nicméně není pochyb o tom, že nutná obhajoba je i součástí předávacího řízení, a to z toho důvodu, že v řízení předávacím, stejně jako v řízení vydávacím vždy dochází

k omezení osobní svobody. Trestní řád také stanoví nutnou obhajobu také pro řízení o vydání do cizího státu a řízení předávací je možné považovat za lex specialis k řízení vydávacímu, neboť jejich základní smysl je stejný. Nutnou obhajobu tedy dovozujeme v předávacím řízení analogií ve prospěch pachatele, jejíž použití je v trestním řízení přípustné.

Právo na tlumočníka má dle českého právního řádu každá osoba, která prohlásí, že neovládá český jazyk. Orgány, které vyžádanou osobu vyslychají, nejsou oprávněny přezkušovat její znalost českého jazyka.

9. Závěr

Na základě všech výše zmíněných poznatků je možné konstatovat, že evropský zatýkací rozkaz představuje nepochybně velkou změnu pro všechny členské státy Evropské unie v oblasti vydávání osob. Právě díky této skutečnosti provázelo jeho přijetí tolik implementačních problémů a ani dnes ještě nejsou ani zdaleka odstraněny všechny nedostatky v jeho provádění. Pro většinu států představuje totiž velice citlivý zásah do jejich státní suverenity, jelikož na jeho základě justiční orgán jednoho členského státu rozhoduje o výkonu rozhodnutí justičního orgánu jiného členského státu.

V rámci evropského zatýkacího rozkazu došlo k prolomení či oslabení řady dosavadních tabu vydávání osob do zahraničí, a to v podobě možnosti předat vlastní občany, aplikovat zatýkací rozkaz také na politické a fiskální trestné činy a v neposlední řadě nepodmiňovat předání osoby požadavkem oboustranné trestnosti u předem stanovených protiprávních jednání. Ale v mnoha směrech je předávání podle evropského zatýkacího rozkazu postaveno na stejných zásadách jako extradice, příkladem může být například zásada speciality, nicméně představuje velký krok kupředu v rámci trestní spolupráce.

Je poměrně překvapivé, že přijetí nového, radikálního řešení je pro členské státy, zdá se, přijatelnější než změny v klasickém extradičním řízení. Dokládá to nezdar při ratifikaci dvou úmluv, které měly inovovat Evropskou úmluvu o vydávání z roku 1957, zatímco přijetí evropského zatykače proběhlo úspěšně. Možné vysvětlení je to, že zatímco u extradice znamenalo podstatné omezení jejich zásad zásah do právní jistoty budované po desetiletí, evropský zatýkací rozkaz je zcela nový institut postavený na jiných základech a větší vzájemné důvěře.

I když je euroztykač v mnoha směrech vnímán negativně, je to bezpochyby velký krok kupředu v boji s kriminalitou v rámci Evropské unie, k jejímuž rapidnímu růstu došlo v důsledku volného pohybu osob, zboží a služeb. Dle mého názoru je zavedení eurozatykače velkým přínosem a další sbližování norem procesního, ale i hmotného trestního práva jednotlivých členských států bude brzy nezbytností. Tímto neustálým sbližováním trestních řádů bude také odpadat nedůvěra v orgány cizích států a procesy boje proti zločinu se tím značně urychlí.

Ani Česká republika nepřijala evropský zatýkací rozkaz nejdříve s “otevřenou náručí“, ale spolupráce s Evropou a vůbec obecně se zahraničními zeměmi se ukazuje

čím dál potřebnější a užitečnější. To, jak se náš stát postupně otevírá světu, můžeme pozorovat i na vývoji našeho trestního řádu, kde se kdysi úprava právního styku s cizinou krčila skromně na jeho konci, čítajíc asi deset paragrafů. Dnes je rozsah této hlavy mnohonásobně větší a obsahuje i ustanovení o předávání na základě evropského zatykače, která byla nakonec shledána, dle mého názoru oprávněně, v souladu s našim ústavním pořádkem.

Zavedení institutu evropského zatykače je posunem nejen v oblasti práva trestního, ale i práva evropského, jelikož otázky trestního práva stály celá léta mimo diskuzi v rámci evropské integrace, zvláště když evropské právo bylo pojímáno jako soubor právních předpisů k ochraně výlučně ekonomicky motivovaných zájmů. Eurozatykač staví do popředí otázku rozšíření unijních pravomocí. Argumenty směřující proti tomuto posilování měly oporu hlavně v pochybnostech o postavení unijního práva. To totiž na rozdíl od práva komunitárního, které je produktem pravomocí odevzdaných členskými státy na Evropská společenství, nadaná právní subjektivitou, nemělo dosud v podobné právní subjektivitě oporu. Toto se ovšem změnilo 1.12.2009, kdy vstoupila v platnost Lisabonská smlouva a Evropská unie tímto nabyla právní subjektivitu, kterou doposud neměla. V budoucích letech tedy budeme moci sledovat, jaký vliv bude mít tato skutečnost na rozšiřování unijních pravomocí.

10. Seznam použité literatury

Monografie

FENYK, Jaroslav, KLOUČKOVÁ, Světlana. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech*. 2. aktualizované a doplněné vydání Praha: Linde, 2005. 1019 s.

MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné a poměr k vnitrostátnímu právu, zvláště právu českému*. 4. opravené a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 2004. 467 s.

PIKNA, B. *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu)*. Praha: Linde Praha, 2002. 473 s.

PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 4. dopracované, konsolidované vydání. Praha: Linde, 2007. 511 s.

POLÁK, Přemysl. *Rámcová rozhodnutí a zásada vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech aneb lesk a bída justiční spolupráce v trestních věcech v rámci Evropské unie*. 1. vydání. Praha: Lexis Nexis, 2007. 94 s.

POLÁK, Přemysl. *Úprava mezinárodní právní pomoci v trestních věcech v rámci Evropské unie s přihlédnutím k ochraně jejích finančních zájmů*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 203 s.

TICHÝ, Luboš a kol. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3. přepracované vydání. Praha: Linde Praha, 2006. 910 s.

TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 3.vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 879 s.

TOMÁŠEK, Michal. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde Praha, 2009, 459 s.

Právní předpisy

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Odborné články

BRYCHTOVÁ, Kateřina. Evropské trestní právo procesní. *Jurisprudence*, 2005, č. 8, s. 19-30.

FILIP, Jan. Evropský zatýkací rozkaz a rozhodování ústavních soudů. *Právní zpravodaj*, 2005, č. 8, s. 1,3-7.

KAVĚNA, Martin. Základní právo občana ČR nebýt nucen k opuštění své vlasti, evropský zatýkací rozkaz a mezinárodní trestní soud. *Evropské a mezinárodní právo*, 2004, č. 5, s. 42-44.

POLÁK, Přemysl. Meze možností právní úpravy justiční spolupráce v trestních věcech rámcovým rozhodnutím. In: *Právní rozhledy*, 2004, č. 17, s. 630.

TOMÁŠEK, Michal. Porušuje evropský zatykač lidská práva? *Právní rádce*, 2004, č. 6, s. 67-68.

VANTUCH, Pavel. Evropský zatýkací rozkaz. *Právní rádce*, 2004, č. 4, s. 61-64.

VRTEK, Michael. Budoucnost trestního práva v kontextu jeho europeizace. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 2, s. 34.

Internetové zdroje

www.psp.cz

www.ipravnik.cz

www.klaus.cz

www.sagit.cz

www.pravniradce.ihned.cz

www.europa.eu

www.concourt.cz

www.jurisprudence.cz

